

УДК 37.091.3
ББК 74.202.5
Б61

Білецька У. Ф.

Б61 Українська мова. 2 клас. II семестр (за підручником М. Д. Захарійчук) / У. Ф. Білецька, А. М. Іванова, Н. В. Козачук, Н. В. Мохур. — Х. : Вид. група «Основа», 2017. — 173, [3] с. — (Серія «Початкова школа. Мій конспект»).

ISBN 978-617-00-3018-4.

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування та розробки компетентнісно орієнтованих уроків української мови у 2-му класі (II семестр), складені відповідно до вимог оновленої навчальної програми (у редакції 2016 р.), Орієнтовних вимог до оцінювання навчальних досягнень учнів 1–4-х класів (Наказ МОН від 19.08.2016 № 1009) за підручником М. Д. Захарійчук (К. : Видавництво «Грамота», 2013).

Зміст конспектів уроків дібраний з метою формування в учнів *предметних компетентностей* (формування мовних знань та вмінь, формування та розвиток навичок мовленнєвої діяльності) та *ключових компетентностей*, зокрема: *комунікативної* (здатність успішно користуватися мовою (всіма видами мовленнєвої діяльності) в процесі спілкування, пізнання навколишнього світу, розв'язування життєво важливих завдань); *соціокультурної* (загальнокультурний розвиток учнів, адаптація їх до життя в певному соціальному середовищі, громадянське, патріотичне, морально-етичне, естетичне виховання); *уміння вчитися* (здатність організовувати свою навчальну діяльність, формування почуття відповідальності за виконане завдання, готовність самостійно працювати з новим, доступним за складністю навчальним матеріалом, мати власну думку з приводу обговорювальних питань, обґрунтовувати її), а також *інформаційної, громадянської, здоров'язбережувальної* компетентностей.

Задля зручності використання всі розробки розміщені на окремих аркушах. Поля для записів дадуть змогу вчителю, користуючись запропонованим у посібнику матеріалом, скласти власні плани-конспекти уроків курсу.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.091.3

ББК 74.202.5

ISBN 978-617-00-3018-4

© Білецька У. Ф., Іванова А. М.,
Козачук Н. В., Мохур Н. В., 2016
© Корягін В. О., дизайн обкладинки, 2017
© ТОВ «Видавничка група «Основа», 2017

ЗМІСТ

Орієнтовне календарно-тематичне планування	5
Слово (продовження)	7
Урок 65. Слова, що відповідають на питання <i>який? яка? яке? які?</i> (прикметники). Зв'язок прикметників з іменниками. Вимова і написання слів <i>червоний, ознака</i>	7
Урок 67. Зв'язок прикметників з іменниками. Практичне змінювання прикметників за числами	11
Урок 68. Зв'язок прикметників з іменниками. Виявлення серед прикметників слів, протилежних за значенням	14
Урок 69. Утворення сполучень слів, які відповідають на питання <i>хто? що? та який? яка?</i> . Практичне змінювання прикметників з іменниками за зразком «один — багато». Добирання слів, що відповідають реальним ознакам певного предмета	18
Урок 70. Виявлення з-поміж прикметників слів, подібних за значенням. Узагальнення вивченого за темою «Прикметник»	22
Урок 71. Слова, які відповідають на питання <i>що робити? що зробити? що робив? що буде робити?</i> (дієслова)	26
Урок 73. Роль дієслів у мовленні: зв'язок дієслів з іменниками в реченні. Слова вдячності	30
Урок 74. Закріплення знань про дієслова. Групи дієслів з певним лексичним значенням дії	34
Урок 75. Складання питань до поданих дієслів. Дієслова, близькі за значенням. Звуковий аналіз слів	38
Урок 76. Дієслова, протилежні за значенням. Зв'язок дієслів з іменниками	41
Урок 77. Закріплення знань про дієслова. Добирання дієслів за поданим питанням. Спостереження за роллю дієслів у мовленні. Вимова і написання слова <i>заєць</i> . Слова подяки	44
Урок 78. Узагальнення знань та вмінь учнів за темою «Слова, що називають дії предметів». Редагування тексту з використанням дієслів	48
Урок 80. Поняття про службові слова, їхню роль у реченні	52
Урок 81. Службові слова. Написання службових слів (<i>прийменників</i>) окремо від інших. Уживання службових слів за змістом речення	56
Урок 82. Уживання службових слів для зв'язку слів у реченні. Перевірка мовних знань і вмінь	59
Урок 83. Аналіз перевірної роботи. Робота над помилками. Повторення вивченого	62
Речення	66
Урок 84. Поняття про речення. Основні ознаки речення. Зміст і завершене інтонаційне оформлення речення. Вимова і написання слів <i>понеділок, середа, четвер, п'ятниця, неділя</i>	66
Урок 86. Речення, у яких є повідомлення. Спостереження за інтонацією таких речень. Побудова речень	69
Урок 87. Речення, у яких є запитання. Спостереження за інтонацією таких речень. Побудова речень	72
Урок 88. Речення, у яких є запитання. Спостереження за інтонацією таких речень. Побудова речень. Робота над діалогом. Вимова і написання слова <i>медаль</i>	75
Урок 89. Речення, у яких є прохання, наказ, спонукання до дії. Спостереження за інтонацією таких речень. Побудова речень. Вимова і написання слова <i>дитина</i>	78
Урок 90. Розділові знаки в кінці речення (?!). Велика буква у першому слові речення. Доповнення схеми речень. Складання діалогічного висловлювання	81
Урок 91. Інтонація речень, різних за метою висловлювання. Побудова речень за графічними схемами. Побудова і записування речень, що передають зміст малюнка. Вимова і написання слова <i>черевики</i>	84
Урок 92. Доповнення речень словами із довідки. Складання речень за фотографіями. Розуміння змісту речення	87
Урок 94. Поширення речення за питаннями, поданими вчителем. Звуко-буквений аналіз слів	90
Урок 95. Поширення та доповнення речень. Написання записки. Робота над діалогом	93

Урок 96. Тренувальні вправи на поширення та доповнення речень	96
Урок 97. Узагальнення знань і вмінь учнів за темою «Речення». Перевірка мовних знань і вмінь	99
Текст	102
Урок 98. Поняття про текст. Заголовок тексту. Удосконалення вміння добирати заголовок відповідно до змісту тексту	102
Урок 99. Спостереження за побудовою тексту: речення-зачин, основна частина, речення-кінцівка. Спостереження за роллю абзаців у тексті. Підсумкова перевірка. Списування	106
Урок 101. Спостереження за побудовою тексту. Дотримання абзаців, що відповідають трьом основним частинам висловлювання (<i>зачин — основна частина — кінцівка</i>). Добирання до тексту заголовка	109
Урок 102. Спостереження за побудовою тексту. Складання тексту за планом та схемами речень. Добирання до тексту заголовка	113
Урок 103. Спостереження за використанням слів (<i>він, вона, вони, цей, ця, ці, це, тоді, після того</i>) для зв'язку речень у тексті	117
Урок 104. Удосконалення текстів шляхом заміни в них окремих слів, що повторюються, на близькі за значенням, і ті, що були вжиті раніше. Вимова і написання слова <i>дятел</i> . Підсумкова перевірка. Діалог	121
Урок 105. Робота з деформованим текстом. Записування поновленого тексту. Підсумкова перевірка. Діалог (<i>продовження</i>)	126
Урок 106. Узагальнення знань за темою «Текст». Підсумкова перевірка. Діалог (<i>продовження</i>)	129
Мова і мовлення	133
Урок 108. Уявлення про мову як засіб спілкування між людьми. Ознайомлення з мовними і немовними знаками	133
Урок 109. Уявлення про усне і писемне мовлення. Культура мовлення і культура спілкування	137
Урок 110. Слова ввічливості. Вимова і написання слова <i>завдання</i> . Підсумкова перевірка. Диктант	142
Урок 111. Аналіз перевірної роботи. Робота над помилками. Практичне засвоєння слів увічливості	145
Урок 113. Узагальнення знань учнів за темами «Текст», «Мова і мовлення». Вимова і написання слова <i>герой</i>	149
Повторення вивченого за рік	153
Урок 114. Що ми знаємо про звуки і букви. Повторення правил написання слів з апострофом, з подовженими приголосними. Вимова і написання слова <i>календар</i>	153
Урок 115. Що ми знаємо про звуки і букви	157
Урок 116. Що ми знаємо про частини мови	161
Урок 117. Що ми знаємо про речення	165
Урок 118. Що ми знаємо про текст	168
Література та Інтернет-джерела	172

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

№ з/п	Тема уроку	Дата
Слово (продовження)		
65	Слова, що відповідають на питання <i>який? яка? яке? які?</i> (<i>прикметники</i>). Зв'язок прикметників з іменниками. Вимова і написання слів <i>червоний, ознака</i>	
66	Урок розвитку зв'язного мовлення. Складання казки за поданим початком, планом, малюнками, опорними словами (<i>Ю. Ярмиш «Як реп'яшок світ побачив»</i>)	
67	Зв'язок прикметників з іменниками. Практичне змінювання прикметників за числами	
68	Зв'язок прикметників з іменниками. Виявлення серед прикметників слів, протилежних за значенням	
69	Утворення сполучень слів, які відповідають на питання <i>хто? що?</i> та <i>який? яка?</i> . Практичне змінювання прикметників з іменниками за зразком «один-багато». Добирання слів, що відповідають реальним ознакам певного предмета	
70	Виявлення з-поміж прикметників слів, подібних за значенням. Узагальнення вивченого за темою «Прикметник»	
71	Слова, які відповідають на питання <i>що робити? що робив? що буде робити?</i> (<i>дієслова</i>)	
72	Урок розвитку зв'язного мовлення. Складання казки за поданим початком, кінцем і сюжетними малюнками. Тема «Дві білки». Спостереження за роллю дієслів у мовленні	
73	Роль дієслів у мовленні: зв'язок дієслів з іменниками в реченні. Слова вдячності	
74	Закріплення знань про дієслова. Групи дієслів з певним лексичним значенням дії	
75	Складання питань до поданих дієслів. Дієслова, близькі за значенням. Звуковий аналіз слів	
76	Дієслова, протилежні за значенням. Зв'язок дієслів з іменниками	
77	Закріплення знань про дієслова. Добирання дієслів за поданим питанням. Спостереження за роллю дієслів у мовленні. Вимова і написання слова <i>заць</i> . Слова подяки	
78	Узагальнення знань та вмінь учнів за темою «Слова, що називають дії предметів». Редагування тексту з використанням дієслів	
79	Урок розвитку зв'язного мовлення. Опис істоти за малюнком, планом і змістом вірша В. Марсюка «Моє оленятко». Тема опису «Оленятко»	
80	Поняття про службові слова, їхню роль у реченні	
81	Службові слова. Написання службових слів (<i>прийменників</i>) окремо від інших. Уживання службових слів за змістом речення	
82	Уживання службових слів для зв'язку слів у реченні. Перевірка мовних знань і вмінь	
83	Аналіз перевірної роботи. Робота над помилками. Повторення вивченого	
Речення		
84	Поняття про речення. Основні ознаки речення. Зміст і завершене інтонаційне оформлення речення. Вимова і написання слів <i>понеділок, середа, четвер, п'ятниця, неділя</i>	
85	Урок розвитку зв'язного мовлення. Складання основної частини казки за початком і кінцем та серією малюнків (<i>І. Палагута «Про сіре мишенятко та рудого хом'ячка»</i>)	
86	Речення, у яких є повідомлення. Спостереження за інтонацією таких речень. Побудова речень	
87	Речення, у яких є запитання. Спостереження за інтонацією таких речень. Побудова речень	
88	Речення, у яких є запитання. Спостереження за інтонацією таких речень. Побудова речень. Робота над діалогом. Вимова і написання слова <i>медаль</i>	
89	Речення, у яких є прохання або наказ, спонукання до дії. Спостереження за інтонацією таких речень. Побудова речень. Вимова і написання слова <i>дитина</i>	
90	Розділові знаки у кінці речення (?!). Велика буква у першому слові речення. Доповнення схеми речень. Складання діалогічного висловлювання	
91	Інтонація речень, різних за метою висловлювання. Побудова речень за графічними схемами. Побудова і записування речень, що передають зміст малюнка. Вимова і написання слова <i>черевики</i>	
92	Доповнення речень словами з довідки. Складання речень за фотографіями. Розуміння змісту речення	
93	Урок розвитку зв'язного мовлення. Складання казки за поданим початком, схемами речень і серією сюжетних малюнків (<i>Е. Карл «Звідки прилетів метелик»</i>)	

№ з/п	Тема уроку	Дата
94	Поширення речення за питаннями, поданими вчителем. Звуко-буквений аналіз слів	
95	Поширення та доповнення речень. Написання записки. Робота над діалогом	
96	Тренувальні вправи на поширення та доповнення речень.	
97	Узагальнення знань і вмінь учнів за темою «Речення». Перевірка мовних знань і вмінь	
Текст		
98	Поняття про текст. Заголовок тексту. Удосконалення вміння добирати заголовок відповідно до змісту тексту	
99	Спостереження за побудовою тексту: речення-зачин, основна частина, речення-кінцівка. Спостереження за роллю абзаців у тексті. Підсумкова перевірка. Списування	
100	Урок розвитку зв'язного мовлення. Розповідь за поданим початком та кінцем оповідання, малюнками, опорними словами (<i>С. Мацюцький «Кому дістався бублик»</i>)	
101	Спостереження за побудовою тексту. Дотримання абзаців, що відповідають трьом основним частинам висловлювання (<i>зачин — основна частина — кінцівка</i>). Добирання до тексту заголовка	
102	Спостереження за побудовою тексту. Складання тексту за планом та схемами речень. Добирання до тексту заголовка	
103	Спостереження за використанням слів (<i>він, вона, вони, цей, ця, ці, це, тоді, після того</i>) для зв'язку речень у тексті	
104	Удосконалення текстів шляхом заміни в них окремих слів, що повторюються, на близькі за значенням, і ті, що були вжиті раніше. Вимова і написання слова <i>дятел</i> . Підсумкова перевірка. Діалог	
105	Робота з деформованим текстом. Записування поновленого тексту. Підсумкова перевірка. Діалог (<i>продовження</i>)	
106	Узагальнення знань за темою «Текст». Підсумкова перевірка. Діалог (<i>продовження</i>)	
Мова і мовлення		
107	Урок розвитку зв'язного мовлення. Розповідь за сюжетним малюнком і опорними словами. Тема «Подорож у Карпати»	
108	Уявлення про мову як засіб спілкування між людьми. Ознайомлення з мовними і немовними знаками	
109	Уявлення про усне і писемне мовлення. Культура мовлення і культура спілкування	
110	Слова ввічливості. Вимова і написання слова <i>завдання</i> . Підсумкова перевірка. Диктант	
111	Аналіз перевірної роботи. Робота над помилками. Практичне засвоєння слів увічливості	
112	Урок розвитку зв'язного мовлення. Упорядкування структури тексту (<i>Ю. Ярмиш «Дванадцятиголовий дракончик»</i>)	
113	Узагальнення знань учнів за темами «Текст», «Мова і мовлення». Вимова і написання слова <i>герой</i>	
Повторення вивченого за рік		
114	Що ми знаємо про звуки і букви. Повторення правил написання слів з апострофом, з подовженими приголосними. Вимова і написання слова <i>календар</i>	
115	Що ми знаємо про звуки і букви	
116	Що ми знаємо про частини мови	
117	Що ми знаємо про речення	
118	Що ми знаємо про текст	
119	Урок розвитку зв'язного мовлення. Розповідь на тему «Мої літні канікули» за серією малюнків і змістом вірша О. Палійчука «Алло, ми поїхали в село»	

Примітка. Кількість годин на вивчення кожної теми вчитель визначає самостійно, орієнтуючись на рівень підготовленості класу (*подане планування є орієнтовним*). Матеріали для уроків розвитку зв'язного мовлення та уроків корекції, контролю й оцінювання знань — в окремих посібниках Видавничої групи «Основа».

СЛОВО (продовження)

Дата _____

Клас _____

УРОК 65. СЛОВА, ЩО ВІДПОВІДАЮТЬ НА ПИТАННЯ *який? яка? яке? які?* (прикметники). ЗВ'ЯЗОК ПРИКМЕТНИКІВ З ІМЕННИКАМИ. ВИМОВА І НАПИСАННЯ СЛІВ *червоний, ознака*

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** формувати в учнів уміння визначати в тексті прикметники, ставити потрібні питання, опрацювати теоретичний матеріал підручника, робити висновки, узагальнення; збагачувати лексичний запас школярів; розвивати творчу уяву, критичне мислення, мовлення; виховувати любов до природи;
- **формування ключових компетентностей:**
  - уміння *вчитися*: удосконалювати вміння дотримувати правильної постави під час письма, самоорганізовуватися до навчальної діяльності, виконувати завдання за зразком, співпрацювати в парі, виконувати розумові операції й практичні дії;
  - комунікативної: розвивати мовленнєві вміння (*говорити чітко, повільно, виразно, дотримувати пауз*);
  - соціальної: розвивати здатність продуктивно співпрацювати з однокласниками в групі;
  - інформаційної: удосконалювати вміння добувати й опрацювати інформацію з підручника.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: предметні малюнки: зайчик, парасолька, дощ, діти-друзі, квіти, куб.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

Холодно зараз в лісах і лугах,
Холодно зайчикам, ласкам, птахам.
Затишно, тепло в класі у нас,
Друзі мої, я вітаю всіх вас.

2. Актуалізація опорних знань

1) Орфоепічна підготовка.

— Прочитайте слова, правильно вимовляючи їх.

Черговий, електрика, рюкзак, вересень, блень, ножиці, ич, Йосип.

Творче завдання

— Утворіть нове слово з перших букв кожного слова (*Червоний*)

2) Хвилинка каліграфії

Запис у зошиті. Поділ слова на склади

Чч че чер червень червоний, че-рвоний, чер-воний, черво-ний

— Утворіть словосполучення: червоний (*що?*) ..., ...; червона (*що?*) ..., ...; червоне (*що?*) ..., ...

— Прочитайте речення.

Красива осінь вишиває клени
Червоним, жовтим, срібним, золотим.

Ліна Костенко

- Які слова чи словосполучення вам найбільше сподобалися?
- Яке вивчене слово вам зустрілося?
- Як його правильно записати?
- Поставте питання до слова *червоний*. Що це за слово?
- Відшукайте в реченні слова — назви предметів (*іменники*), поставте до них питання.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повідомлення теми і мети уроку. Мотивація навчальної діяльності

Бесіда

- Сьогодні ми продовжуємо мандрівку до Країни Граматика.
- Хто в ній живе? (*Іменник*)
- З ким ви бажаєте ще зустрітися?

Живуть у цій країні слова, які називають ознаку предмета. Це дуже важливі та потрібні слова. Ознайомимось з ними і дізнаємося, як їх називають, на які питання вони відповідають.

Словник

Озна́ка — риса, властивість, особливість, прикмета.

Слухання казки «Друзі назавжди» (розповідає вчитель)

У Країні Граматиці проживали поважні частини мови — Іменник і Прикметник. Але вони були незнайомі між собою. Та одного разу доля звела їх разом.

- Ти хто? — запитав Іменник, побачивши Прикметника.
- Я не можу відповісти на це питання. Я знаю тільки, який я? А ти який?
- А я можу відповісти лише на питання «хто?» або «що?». А от який я — не знаю...

Тут у кущах пробіг Зайчик. Іменник і Прикметник переглянулися.

- Заець! — сказав Іменник.
- Сірий, довговухий, кучохвостий, прудкий! — додав Прикметник і посміхнувся.

Тим часом набігла хмарка, і прямо Іменникові на ніс упала велика дощова крапля.

- Доц, — промовив той.
- Теплий, літній, короткочасний, — заспокоїв Прикметник і засміявся, хоч на нього теж упало кілька крапель.

— Парасолька! — вигукнув Іменник, швидко розкривши її, і запросив свого нового знайомого сховатися від дощу.

— Гарна, яскрава! — похвалив парасольку Прикметник. Він був дуже радий зустрічі з Іменником, адже вони так легко порозумілися.

— Добрі, вірні, щирі, справжні... — почав він схвильовано говорити. Іменник одразу зрозумів, про що той думає, і продовжив:

— Друзі! Побратими!

З того часу й почалася дружба Іменника й Прикметника. Прикметник так шанує Іменника, що називає його старшим братом і завжди пристає на його бік.

2. Відкриття нових знань

Стратегія «Кубування»

- Що це?
- Навіщо?
- Який він?
- Встановлення асоціації.

1) Обговорення стратегії «Що це?» (після виконання вправи 1, с. 86).

Робота за підручником

- Прочитайте текст. Про що він?
- Прочитайте слова, що називають колір фарб. Поставте до них питання, запишіть. Що це за слова? (Слова-ознаки)

Сукні (які?) ..., ..., ...

— Які слова ви записали до слова *сукні*? Що це за слова? (Слова — ознаки предмета за кольором)

— Для назви ознак предметів у мові є спеціальні слова. Це прикметники, бо вони називають прикмету.

— Скільки слів, що називають прикмету за кольором, ви записали?

— Де зустрічаються разом усі ці барви? (*У веселці, райдузі*)

— Навіщо вони помандрували до квітника?

— Помандруймо і ми!

Фізкультхвилинка

ДОЩИК

Дощик-дощик, досить лити —	(Стискають кулачки.)
Кап-кап, кап-кап!	(Стукають пальчиками по долоньці.)
Діточок малих мочити —	(Стискають кулачки.)
Кап-кап, кап-кап!	(Стукають пальчиками по другій долоньці.)
Чуєш, сонечко встає,	(Приставляють долоньки до вушок.)
Нам тепло своє дає —	(Торкаються щічок.)
Тут-тут-тут-тут!	(Вказують пальчиком донизу.)
Дощик-дощику, іди —	(Махають руками від себе.)
Там-там-там-там!	
Тепле сонечко прийди —	(«Запрошують, роблячи рухи долоньками до себе.»)
Так-так-так-так!	(Плескають у долоні.)

2) Обговорення стратегії «Навіщо потрібен прикметник?» (після виконання вправи 2, с. 86–87).

а) Робота над текстом (робота в групах).

— Прочитайте текст.

Завдання для груп

1-ша група. Якій квітці віддала свій колір кожна царівна-барва?

2-га група. Виберіть і назвіть квіти, що є на квітнику.

3-тя група. Назвіть героїв тексту. Прочитайте їхню розмову.

4-та група. Що побачила Марійка? Знайдіть і прочитайте речення.

б) Робота над описом малюнків.

— Розгляньте малюнки. Порівняйте їх: що спільного, чим відрізняються?

— Яка клумба з квітами вам більше до вподоби: чорно-біла чи кольорова?

— Яку роботу виконує прикметник у житті клумби? А в житті сонечка, травички, вишеньки, сливи?

— Навіщо потрібні слова, що називають прикмети за кольором? (Прикметник робить наш світ красивим, яскравим, радісним.)

в) Виконання практичної роботи.

— Запишіть за зразком назви квітів та їхні ознаки за кольором.

3) Обговорення стратегії «Який прикметник?» (робота над правилом, с. 87).

Вправа «Снігова куля»

— Прочитайте правило. Що ми вже знаємо?

Прикметник — це... (слова).

Прикметник — це слова, що називають... (прикмету, ознаку предметів).

Прикметник — це слова, що називають прикмету, ознаку предметів і відпо-відають на питання... (який?, яка?, яке?, які?).

Прикметник — це слова, що називають прикмету, ознаку предметів і відповідають на питання *який?, яка?, яке?, які?* Прикметник — це... (*частина мови*).

— Який прикметник? Опишіть його. (*Це слово, частина мови, називає прикмету, ознаку, відповідає на питання який?, яка?, яке?, які?*).

— Прикметники допомагають уточнити знання про той чи інший предмет (*який він?*), уявити його жваво, картинно, так, ніби ми його бачимо.

4) *Робота над вправою 3 (с. 87).*

— Розгляньте малюнки. Це вази.

— Назвіть ознаки за матеріалом, з якого виготовлені вази.

— Назвіть ознаки вази за формою.

— Допоможіть Марійці дібрати вазу для троянд. Доповніть речення. Спішіть. (*Робота в парах.*)

— Які прикмети ви дібрали до слова?

5) *Гра «Знайди за описом» (наприклад, предмети, що знаходяться в класі).*

— Назвіть предмет за ознаками, що ми вивчили.

• Дерев'яна, чотирикутна, світло-коричнева. (*Парта*)

• Пластмасовий, прозорий, циліндричний. (*Кулер*)

• Круглий, гумовий, рожевий. (*М'яч*)

— Продовжте речення.

Прикметник називає ознаку предмета за (*чим?*) ... (*кольором, матеріалом, формою*).

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

1) *Обговорення стратегії «Асоціації».*

— Поясніть асоціативний ланцюжок. Про що це змушує вас думати?

Прикметник → ознака → який? яка? яке? які?

2) *Поміркуйте!*

— Чи важлива, на вашу думку, була тема нашого уроку? Відповідь обґрунтуйте.

3) *Розумникам і розумницям.*

— Знайдіть спільне слово-ознаку до трьох іменників.

Верба — ...

Дівча — ...

Перука — ...

Відповідь. Кучерява.

4) *Вправа на тренування пам'яті.*

— Перевірмо вашу пам'ять.

— Назвіть слова, що ми читали на початку уроку.

— Назвіть словникові слова, які ви навчилися писати і вимовляти.

2. Домашнє завдання (*на вибір*)

1. С. 88. Спішіть вірш. Підкресліть прикметники.

2. Знайдіть і запишіть загадку (*про квіти*), у якій містяться прикметники.

Підкресліть прикметники.

УРОК 67. ЗВ'ЯЗОК ПРИКМЕТНИКІВ З ІМЕННИКАМИ. ПРАКТИЧНЕ ЗМІНЮВАННЯ ПРИКМЕТНИКІВ ЗА ЧИСЛАМИ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** формувати в учнів уміння визначати в тексті прикметники, ставити потрібні питання, установлювати зв'язок з іменниками, змінювати прикметники за числами; збагачувати лексичний запас школярів; розвивати творчу уяву, критичне мислення, пізнавальну активність; виховувати культуру спілкування;
- **формування ключових компетентностей:**
  - уміння вчитися: розвивати здатність дотримувати правильної постави під час письма, самоорганізовуватися до навчальної діяльності, співпрацювати в парі, виконувати розумові операції й практичні дії;
  - комунікативної: розвивати мовленнєві вміння, усне діалогічне мовлення, уміння говорити чітко, повільно, виразно, дотримувати пауз;
  - інформаційної: удосконалювати вміння добувати й опрацьовувати інформацію з підручника.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: схема-опора; предметні малюнки (*ведмідь, овочі, фрукти, ягоди*); ілюстрації казкових героїв: Буратіно і Мальвіни.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) Орфоепічна підготовка.

— Прочитайте слова, правильно вимовляючи їх.

Ведмідь, ознака, помилка, червоний.

— Яке слово називає прикмету? За якою ознакою?

— Назвіть слова-ознаки за кольором, що ви знаєте.

2) Прийом «Біном фантазії».

— Пофантазуйте і складіть речення, у якому були б обидва слова: *ведмідь і червоний*.

3) Хвилинка каліграфії.

Запис у зошиті

Вв ве вед дм идь ведмідь вєдмедіця вєдмежя

— Подумайте і скажіть.

Тато — ведмідь, мама — ..., їхнє дитятко — ...

— Поставте наголос у словах.

2. Перевірка домашнього завдання

— Прочитайте рядки вірша чи загадки. Назвіть прикметники. Як ви їх упізнали?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повідомлення теми і мети уроку. Мотивація навчальної діяльності

1) Прийом «Допомога герою».

— Допоможіть Буратіно!

Послухайте лист, який надійшов на вашу адресу.

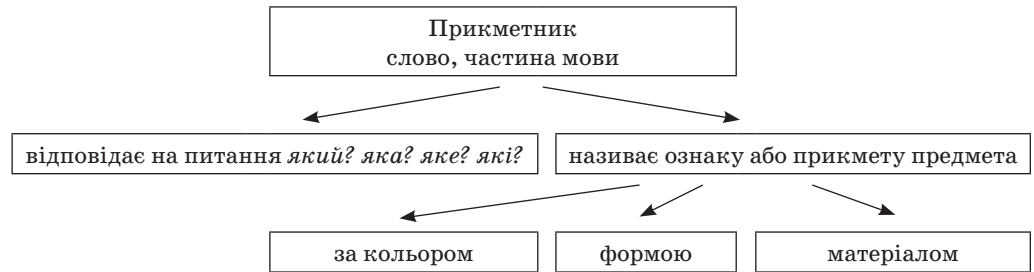
Дорогі другокласники! Я ваш друг — Буратіно. У мене трапилася біда. Мальвіна дала мені завдання вивчити самостійно тему «Прикметник», адже

я на уроці не уважно її слухав, тому нічого не зрозумів. Допоможіть мені, будь ласка! Надішліть табличку з основними ознаками прикметників.

Заздалегідь удячний вам. Буратіно

— Чи зможемо ми допомогти Буратіно? Що ми вже знаємо?

2) Складання схеми-опори.

— Чого ви очікуєте від уроку?

— Сьогодні ми будемо вчитися знаходити в тексті прикметники, ставити потрібні питання до них, шукати інші ознаки, крім вивчених, до назви предмета.

2. Відкриття нових знань

1) Завдання розумної Мальвіни.

— Назвіть ознаку предметів за кольором так, щоб у назві був звук [р] на початку або в середині слова. (Рожевий, ромашковий, чорний, коричневий, оранжевий, червоний)

— Чи буває коричневе чи буре (бурий — темно-коричневий) ведмежа? (Буває.)

— Чи буває біле ведмежа? (Буває.)

— Чи буває чорне ведмежа? (Буває.)

— Чи буває зелене ведмежа?

2) Робота за підручником.

а) Виконання вправи 1 (с. 88).

— Прочитайте текст і скажіть, яким було ведмежа. (Самостійне читання.)

— Розгляньте малюнки. Складіть речення за змістом малюнків.

— Назвіть персонажів казки.

— Прочитайте діалог мами і сина. З якою інтонацією потрібно читати речення? Які розділові знаки стоять у кінці речення? (Робота в парах.)

— Розіграйте діалог мами і сина. (Робота в парах.)

б) Виконання вправи 2 (с. 88) з коментуванням.

— Знайдіть у тексті прикметники, що вказують, якого кольору бувають ведмежата. Запишіть їх за зразком: багато — один.

— Порівняйте, як змінилося питання до слів, що називають прикмету ведмежати? (Які? — яке?)

— Яке з виділених слів указує на вік ведмежати? Яке слово указує на вік ведмедиці? (Це ознака за віком, розміром.) Чому підкреслене слово пишеться з великої букви?

Фізкультхвилинка-психогімнастика

Учитель читає уривок з оповідання, а учні рухами, жестами показують те, про що йдеться.

Гра «Холодно — жарко»

Мама-ведмедиця пішла. Подув холодний північний вітер і пробрався крізь щілини в барліг. Ведмежата змерзли. Вони згорнулися в клубочки — гріються. Стало спекотно. Ведмежата розправили лапки, відкинули голови назад. (Поторити 2–3 рази).

в) Складання передбачення за малюнком.

- Чому ведмежа було зелене?
- Який герой з'явиться в казці?

г) Виконання вправи 3 (с. 88).

- Читання тексту вголос.

- Чому ведмежа стало зеленим?
- Як про це йому прокричала стара велика ялина?
- Яку пораду дав старий мудрий борсук?
- Чи погоджуєтесь ви із ним?

- Виконання практичного завдання.

- Спишіть її. Підкресліть прикметники. На що вказують ці прикметники?

(Прикмету за віком, розміром)

- З яким словом пов'язані слова — назви ознак?

- Встановлення асоціації.

- Поясніть асоціативний ланцюжок.

Назви ознак → назви предметів.

- Зверніть увагу на виділене слово. Які ви знаєте слова ввічливості?

г) Читання настанови «Спілкуймося красно».

- Чому їх необхідно вживати якомога більше?
- Поділіть підкреслені в тексті слова на склади для переносу.

Зробіть звуко-буквений аналіз слова *ялинка*.

д) Гра «Увімкни світлофор» (з сигналами).

— Я читатиму слова, а ви сигналізуйте зеленим, якщо почуєте ознаку одного предмета, і червоним, якщо — ознаку кількох предметів.

Сумний, молоденькі, пухнасті, зелений, бурі, тріскучий, морозні, старі, блискучі.

- Як ви впізнали ці слова?

3. Закріплення вивченого

Гра «Що я бачив?»

Грають представники кожного ряду (*троє учнів*). Учень бере одну з карток (*зображення овочів, фруктів, ягід*), що лежить зображенням униз, запам'ятовує малюнок, передає іншому учневі. Після того, як малюнок побачили всі учасники гри, вчитель пропонує одному з учнів назвати предмет і його ознаки, а решта додають свої слова. Виграє той, хто останнім назве прикметник.

Зразок: малина — червона, смачна, стигла, солодка, лісова, садова, кругла, довгаста, невеличка і т. ін.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

1) *Робота зі схемою-опорою.*

- Що було відомо про прикметник?
- Що нового дізналися про прикметник?

2) *Поясніть асоціативний ланцюжок. Продовжте цей ланцюжок.*

Ознака → вік, розмір (*колір, форма, матеріал, смак...*)

- Доповніть схему.

3) *Вправа на тренування пам'яті.*

- Перевіримо вашу пам'ять.

Назвіть слова, що ми читали на початку уроку.

2. Домашнє завдання

С. 89. Спишіть другий і третій абзаци вправи 3. Підкресліть прикметники.

Дата _____

Клас _____

УРОК 68. ЗВ'ЯЗОК ПРИКМЕТНИКІВ З ІМЕННИКАМИ. ВИЯВЛЕННЯ СЕРЕД ПРИКМЕТНИКІВ СЛІВ, ПРОТИЛЕЖНИХ ЗА ЗНАЧЕННЯМ

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** формувати в учнів уміння визначати в тексті прикметники, встановлювати зв'язок з іменниками, добирати прикметники з протилежним значенням; формувати образне мовлення; збагачувати словниковий запас школярів; розвивати творчу уяву, критичне мислення, пізнавальну активність; виховувати любов до рідної мови;
- **формування ключових компетентностей:**
  - уміння вчитися:* розвивати здатність дотримувати правильної постави під час письма, працювати за зразком, співпрацювати в парі, виконувати розумові операції й практичні дії;
  - комунікативної:* розвивати мовленнєві уміння, усне мовлення, уміння говорити чітко, повільно, виразно, дотримувати пауз;
  - інформаційної:* удосконалювати вміння добувати й опрацьовувати інформацію з підручника.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: схема-опора; предметні малюнки (*лілія, журавель, бабка, тихохідка*).

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) Орфоепічна підготовка.

— Прочитайте слова, правильно вимовляючи їх.

Різноманітне, повноводні, соковитий, рівнини, метка.

— Яке слово зайве? Чому? (*Рівнина, це — іменник.*)

— У яку групу можна об'єднати решту слів? (*Прикметники*)

— За якими ознаками впізнали прикметник?

2) Вправа-гра «Який? яка? яке?» (*робота в парах*).

— До поданих слів — назв предметів доберіть якнайбільше слів — назв ознак предметів (*за кольором, формою, величиною, поведінкою, місцем проживання, способом живлення*).

Зразок: ряска — маленька, зелена, соковита, річкова, їстівна, трав'яниста.

1-й ряд. Лілія — ..., ..., ...

2-й ряд. Журавель — ..., ..., ...

3-й ряд. Бабка — ..., ..., ...

— На які питання відповідають дібрані слова?

— Як називаються ці слова?

— З якими словами пов'язані прикметники?

2. Перевірка домашнього завдання

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

ЛЕДАЧИЙ І ПРОВОРНИЙ

— Зараз я познайомлю вас з двома хлопцями. За їхніми словами здогадайтеся, які вони.

«Сьогодні пограюсь, а завтра зроблю», — сказав сам собі Іван.

«Сьогодні зроблю, а завтра пограюсь» — сказав Юрко.

— Доберіть для їхньої характеристики потрібні прикметники.

Іван (який?) — ... (ледачий, лінивий);

Юрко (який?) — ... (працьовитий, роботящий, працелюбний).

— Кому б ви порадили вивчити ці прислів'я?

- Не відкладай на завтра те, що можна зробити сьогодні.
- Як працюєш, так і маєш.

2. Повідомлення теми і мети уроку

— Сьогодні ми будемо вчитися добирати слова — назви ознак, протилежні за значенням.

Ознайомлення з цими словами збагатить наше мовлення. Вони допоможуть точно висловити протилежні думки, як-от: Ілля — високий хлопчик, а Максим — ... (низький), Іван — ледачий, а Юрко — ...

3. Відкриття нових знань

1) Хвилинка каліграфії.

- Запис у зошиті. Поділ слова на склади для переносу.

Rr ri iч річ чка річка рі-чка річ-ка

- Запис речення із коментуванням.

Річка Дніпро — окраса міста Черкаси.

— Утворіть словосполучення: Дніпро (який?) ..., ..., ...

2) Робота за підручником.

а) Робота над вправою 1 (с. 89).

- Читання тексту (самостійно).

— Прочитайте текст.

- Бесіда над змістом.

— Про що цей текст?

— Яке життя в річках?

— Які є річки?

— Де починаються багато річок?

Фізкультхвилинка

Ми на уроці потрудилися
І мабуть трохи притомилися.
Тепер настав час відпочинку,
Ми почнемо фізкультхвилинку.
Рано-вранці сонце встало
І проміння всім послало.
Сонце в спинки припікає,
Лиски з нірок вибігають,
На галявині кружляють
І під сонечком стрибають.
З ними ми відпочивали,
Мило з ними танцювали.
Зараз будем всі сідати
Й далі дружно працювати.

- Робота за малюнком.

— За малюнком опишіть, яка вода в річці.

Вода (яка?) ..., ..., ...

- Виконання практичного завдання.

— Спишіть останній абзац, доберіть пропущені прикметники з довідки.

Сонечко (яке?) заспане, вітерець (який?) легенький, очерет (який?) зелений, туман (який?) білий, бабка (яка?) метка, тихохідка (яка?) маленька.

Довідка

Водний ведмідь, або тихохідка, на думку вчених, є унікальним для тварин, адже може довгий час перебувати в екстремальних умовах. Тіло тихохідки не більше одного міліметра, а швидкість пересування 2–3 міліметри за 60 секунд. Водяні ведмеді-тихохідки здебільшого живуть за рахунок мохів, дрібних морських водоростей і бактерій, можуть поїдати інших тихохідок.

— Доберіть до слів-ознак протилежні за значенням. За якою ознакою вони протилежні за значенням?

Вітерець легенький — сильний, очерет зелений — сухий.

— Як називаються ці слова?

— З якими словами пов'язані прикметники?

б) Робота над вправою 2 (с. 90).

— Випишіть до поданих слів-ознак протилежні за значенням. Запишіть за зразком.

— Навіщо нам потрібні в мовленні слова-ознаки протилежні за значенням?

— Які з-поміж слів-ознак указують на колір, а які — на розмір?

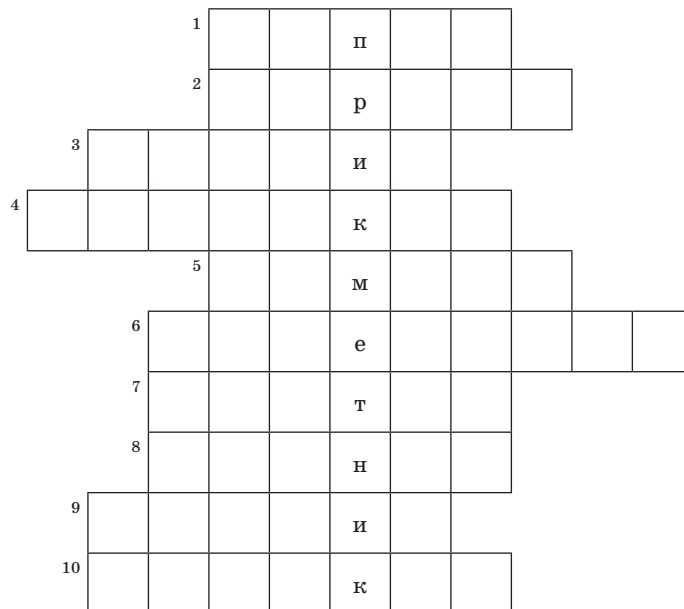
в) Робота над правилом (*робота в парах*).

— Прочитайте правило. Поясніть, як зрозуміли.

4. Закріплення вивченого

Розгадування кросворда «Прикметники, протилежні за значенням»

— По горизонталі випишіть прикметники, протилежні за значенням до слів, поданих нижче.

1. Гострий (*тупий*).
2. Білий (*чорний*).
3. Важкий (*легкий*).
4. Кислий (*солодкий*).
5. Світлий (*темний*).
6. Великий (*маленький*).
7. Рідкий (*густий*).
8. Багатий (*бідний*).
9. Холодний (*теплый*).
10. Повільний (*швидкий*).

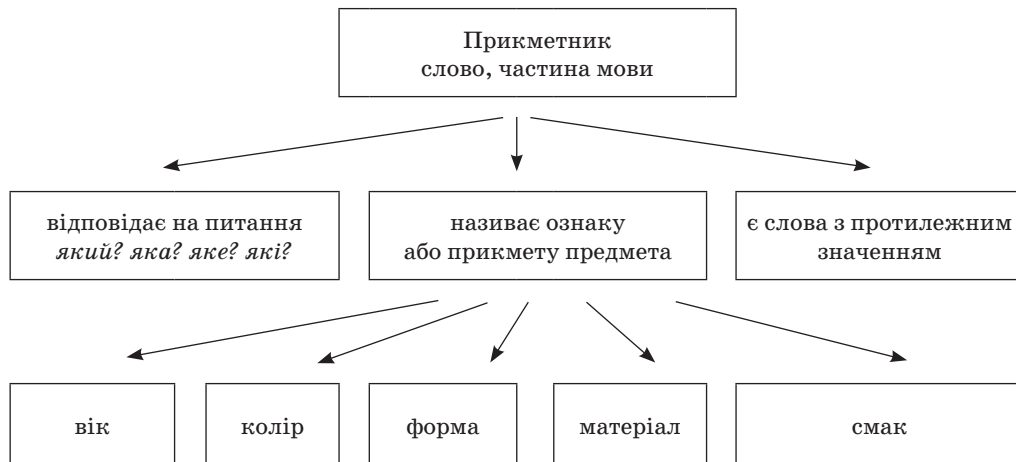
— По вертикалі прочитайте назву однієї з частин мови. (*Прикметник*)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

1) Робота зі схемою-опорою.

- Що було відомо про прикметник?
- Що нового дізналися про прикметник?
- Доповніть схему.

2) Вправа на тренування пам'яті.

- Перевіримо вашу пам'ять.
- Назвіть слова, що ми читали на початку уроку.

2. Домашнє завдання

С. 91. Доберіть прикметники до назв-предметів, зображених на малюнках. Складіть із ними речення. Запишіть.